

Johtoryhmälle
YPO/ML

Lausunto ammatillisten perustutkintojen yhteisistä tutkinnon osista

Lausuntopyynnön diaarinumero: OPH-1667-2021

Lausunto jätetään lausuntopalvelu.fi-verkkoalustan kautta.

Yleistä

Ammatillisten perustutkintojen yhteiset tutkinnon osat ovat oleellinen osa ammatillisen koulutuksen sivistyksellistä roolia suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Ne ovat myös avainasemassa määrittelemässä ammatillisten opiskelijoiden todellista jatko-opintokelpoisuutta, mikä taas vaikuttaa merkittävästi Suomen strategiseen tavoitteeseen nostaa korkeakoulutettujen kansalaisten osuutta.

Yhteisten tutkinnon osien (viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen; matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen; yhteiskunta- ja työelämäosaaminen) määrää osana perustutkintoja ei pidä vähentää, vaan niiden roolia monikulttuurisessa, kompleksisessa ja strategisesta yhteiskunnallista tietoa vaativassa maailmassa tulee pitää arvossa. Sivistys kuuluu myös ammatillisille opiskelijoille. Se on vaatimus kasvussa täysvaltaiseksi kansalaiseksi.

Lausunnossamme huomioimme uuden yhtenäisen arviointikriteeristön sekä kieli- ja vuorovaikutusosaamisen merkityksen sekä kommentoimme tarkemmin yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -opintokokonaisuutta.

Yhtenäinen arviointikriteeristö

Osaamisen arviointiin on määrätty arviointikriteerit, jotka ovat aiemmin vaihdelleet tutkinnon osittain ja osa-alueittain. Käynnissä olevassa perustutkintojen vaiheittaisessa uudistamistyössä kriteeristö yhtenäistetään. Jatkossa kaikissa ammatillisissa perustutkinnoissa olisi yhtenäinen kriteeristö yhteisten tutkinnon osien eri osa-alueissa.

PAM on jo aiemmassa vaiheessa suhtautunut positiivisesti arviointikriteeristöjen yhdenmukaistamiseen. Aivan kuten ammatillisen osaamisen, myös yhteisten tutkinnon osien arviointi on haastavaa. Yhteinen kriteeristö luo selkeämmän pohjan arviointityöhön ja tekee siitä johdonmukaisempaa ja hyvin todennäköisesti tasalaatuisempaa läpi koko ammatillisen tutkintorakenteen.

Johtoryhmälle
YPO/ML

Kieli- ja vuorovaikutusosaaminen

Ammatillisen koulutuksen opiskelijakunta on mitä moninaisin. Yksi merkittävä moninaisuuden lähde on opiskelijoiden äidinkieli. Suomen kotimaisten kielten taidot ovat vaihtelevia.

On hyvä asia, että kielipohjan moninaisuus huomioidaan yhteisissä opinnoissa. Ammatillisen perustutkinnon suorittamisen pitää olla mahdollista, vaikka kotimaisten kielten taidoissa olisi parantamisen varaa. Samaan aikaan kotimaisten kielten osaamiseen pitää nimenomaan panostaa vahvasti. Ilman kielitaitoa yhteiskunnan täysvaltaisena jäsenenä toimiminen on lähes mahdotonta. Kielitaidoton yksilö jää roikkumaan yhteiskunnan liepeille, mikä on omiaan johtamaan syrjäytymiseen.

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

Tällä hetkellä yhteiskunnassa ja kansalaisena toimimisen tutkinnon osissa pakollinen tutkinnon osa (2 osp) keskittyy lähinnä yhteiskunnallisiin perusrakenteisiin (tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja velvollisuudet) sekä yksilön rooliin kuluttajan ja oman henkilökohtaisen taloutensa suunnittelijana. Nämä ovat luonnollisesti mitä tärkeimpiä teemoja.

Yhteiskunnallinen ja poliittinen vaikuttaminen ja niiden rakenteiden ymmärtäminen sen sijaan sijoitetaan valinnaiseen tutkinnon osaan (3 osp). Tämä tarkoittaa, että ammatillisen perustutkinnon suorittaja ei välttämättä opiskele mitään yhteiskunnalliseen osallistumiseen tai vaikuttamiseen liittyvää osaamista koko opintojensa aikana.

Yksilö ei pärjää ilman ymmärrystä häntä ympäröivistä valtarakenteista ja päätöksenteon logiikasta. Tällainen yhteiskunnallinen strateginen tieto, kuka tekee minua koskevat päätökset ja miten voin vaikuttaa niihin, on täysvaltaisen kansalaisuuden peruspalikka, joka pitää huomioida ainakin johdatuksenomaisesti jo pakollisessa tutkinnon osassa.

Työelämässä toimiminen

Työelämässä toimiminen -tutkinnon osa (2 osp) luo hyvän kehikon monipuolisen työelämäosaamisen opetukseen. Sen osaamistavoitteet sisältävät työmarkkinajärjestelmän oleellisten osien tuntemisen, oman alan työehtojen ja lainsäädännön tuntemisen, työsopimuksen tekemisen ja työyhteisön osana toimimisen. Valinnainen tutkinnon osa (3 osp) syventää pakollisen osan osaamista.

Johtoryhmälle
YPO/ML

Osaamistavoitteiden kirjauksen ”perehtyy oman alan työehtoihin” voi tulkita viittauksena työehtosopimukseen. Riippuu paljon opettajan pedagogisista päätöksistä ja opetusmenetelmistä, miten esimerkiksi työehtosopimukset sisällytetään opetukseen. Tavoitteen selventämiseksi kohta pitää muuttaa muotoon ”perehtyy oman alan työehtoihin ja työehtosopimukseen”.

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Tähän teemaan liittyvät tutkinnon osat (pakollinen 2 osp, valinnainen 3 osp) ovat äärimmäisen tärkeitä useista syystä.

On selvää, että työsuojelu, -turvallisuus ja -hyvinvointi ansaitsevat merkittävän paikan yhteisissä tutkinnon osissa. Näitä oleellisia kokonaisuuksia tulee tarkentaa lisäämässä osaamisvaatimukseen maininta työsuojeluvaltuutetun aseman ja tehtävien tuntemisesta.

Lisäksi on hyvin tiedossa, että ammattiin opiskelevat nuoret kärsivät esimerkiksi lukiolaisiin verrattuna enemmän terveysongelmista, mm. liikuntaa harrastetaan vähemmän, päihteitä sekä nikotiinituotteita käytetään enemmän ja mielenterveysongelmat ovat yleisempiä.

Tästä syystä on erittäin positiivista, että perusteissa huomioidaan erikseen mainiten liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, nikotiinittomuuden ja päihteettömyyden sekä seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitys opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi. Tämä on suuri palvelus erityisesti nuorille, joiden myöhempien elämäntapojen muovautumisen kannalta eletään ratkaisevia aikoja.

Kestävän kehityksen edistäminen

Kestävän kehityksen käsite pitää sisällään useita globaalin tulevaisuuden kannalta oleellisia aiheita, merkittävimpänä ilmastonmuutoksen, joka on yksi koulutusjärjestelmämme sisältöjä muokkaavista muutosajureista. Kestävän kehityksen ekologisen ulottuvuuden lisäksi sosiaalinen ulottuvuus tulee pitää aina mielessä, kuten perusteissa on onneksi tehtykin.

Teeman merkittävyyden huomioiden on toivottavaa, että kestävän kehityksen osaaminen olisi yhteisissä tutkinnon osissa painottunut enemmän pakollisiin tutkinnon osiin. Esityksessä kestävän kehityksen pakollista opiskelua on vain 1 osaamispisteen verran, kun valinnainen osuus on laajuudeltaan 3 osaamispistettä. Kun huomioidaan kestävän kehityksen merkitys kaikkia toimialoja läpileikkaavana aiheena, tulisi esim. 2-2-jakoa harkita. Ymmärrettävästi tämä vaatisi uutta tasapainoa pakollisten yhteisten opintojen sisäisessä jaossa tai pakollisten opintojen määrän pientä kasvattamista.